

Кальченко Ольга Миколаївна,
к.е.н., доцент
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Данилович Владислав Володимирович,
аспірант
Національний університет «Чернігівська політехніка»

БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Анотація. Розглянуто особливості процесу бюджетування для підвищення ефективності управління підприємством; сформульовано сутність та основні характеристики бюджетів.

Ключові слова: фінансове планування, бюджетування, бюджет, фінансові результати.

В сучасних умовах високої невизначеності зовнішнього середовища, підвищеним ризиком ведення підприємницької діяльності, посиленням конкуренції, невисоким рівнем стабільності фінансового стану підприємств та проблем їх ліквідності та платоспроможності особливої актуальності набуває пошук принципово інших підходів до управління фінансами суб'єктів господарювання та питання вдосконалення фінансового планування, впровадження якого сприяє раціональному розподілу наявних фінансових ресурсів і як наслідок, підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств.

На даний час, ефективне функціонування підприємства безпосередньо пов'язане з наявністю діючої, актуальної та результативної системи фінансового планування. В діяльності підприємства фінансове планування виконує ряд важливих завдань, які дозволяють менеджменту не тільки ставити цілі на довгостроковий та поточний період, але й в режимі реального часу мати уявлення про поточні результати діяльності суб'єкта господарювання.

Система фінансового планування підприємства включає три підсистеми: стратегічне, поточне та оперативне фінансове планування.

Оперативне планування доповнює поточне і використовується з метою контролю надходження виручки та витрат фінансових ресурсів. В рамках оперативного фінансового планування на підприємствах здійснюється процес бюджетування, а головною формою такого фінансового планування виступає бюджет (рис.1).

Поширеною позицією при виявленні сутності категорії «бюджетування» є трактування останньої як інструменту фінансового планування. Зокрема, такого підходу дотримуються [1], акцентуючи увагу на оперативному (короткостроковому) характері бюджетування [3].

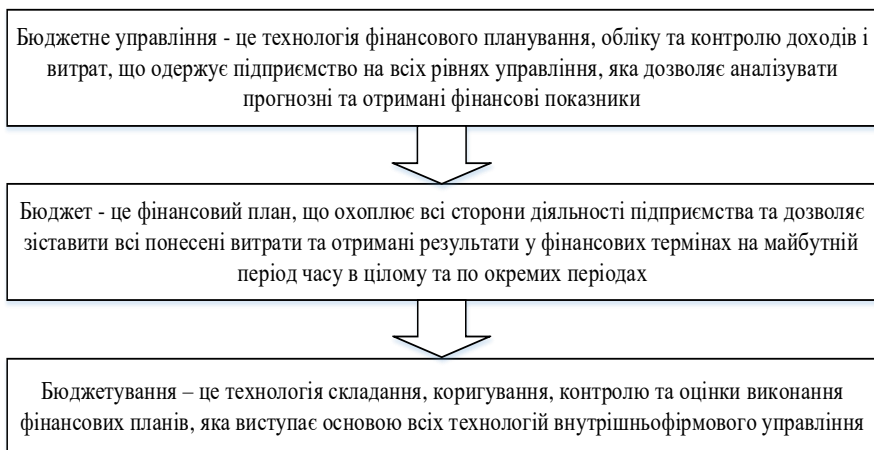

Рис. 1. Взаємозв'язок між основними категоріями оперативного фінансового планування

Бюджетування виступає фундаментом для підготовки методики точних та надійних розрахунків фінансових показників; є засобом управлінського аналізу фінансових результатів та рівня операційних витрат; базою для здійснення ціноутворення; засобом розрахунку потреб в капіталі тощо. Добре опрацьований бюджет забезпечує керівникам підприємства можливість аналізувати та оцінювати фінансово-господарську діяльність, а також за потреби коригувати стратегічні цілі підприємства.

Бюджет – це оперативний план майбутніх дій підприємства на короткостроковий період, який виражений у натуральних і грошових показниках та охоплює, як правило, декаду, квартал або місяць. Бюджет виступає фінансовим підсумком заходів, що встановлені в планах підприємства, тобто в бюджетах відбувається «оцифрування» планів.

Бюджет виступає кількісним виразом встановленого плану підприємства на певний період за наступними показниками:

- використання фінансових, товарно-матеріальних та капітальних ресурсів;
- доходи та витрати підприємства;
- рух грошових коштів;
- залучення джерел фінансування для поточної та інвестиційної діяльності;
- капітальні інвестиції та фінансові вкладення.

Таким чином, процес бюджетування є комплексним поняттям, яке може розглядатись як:

- технологія фінансового управління;
- процес розробки бюджетів відповідно до цілей та завдань оперативного планування;
- складова частина фінансового планування;
- система узгодженого управління підрозділами підприємства;

- процес складання та реалізації бюджетів;
- система розподілу ресурсів між підрозділами суб'єкта господарювання.

Бюджети розробляються для структурних підрозділів, а потім для підприємства в цілому з метою: прогнозування фінансових результатів; встановлення цільових показників фінансової ефективності та рентабельності; оцінки ефективності використання ресурсів підприємства; обґрунтування фінансової спроможності окремих напрямків бізнесу або інвестиційних проектів.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств. Київ: Центр учбової літератури. 2013. 504 с.
2. Топило В.А. Бюджетування як інструмент фінансового управління. 2021. <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/275.pdf>